

Læringen ligger i lommen på flyverdragten

At tage sko på, at gå på toilettet og at dække bord udgør en stor del af hverdagen for børn i vuggestuer, dagpleje og børnehaver. De pædagogiske rutiner er stærke læringsrum, som vi bør bruge langt mere, mener [UCC's](#) Søren Smidt.

tir 19/01/2016 - Signe Tonsberg

Rappe børnehænder, der maser med flyverdragter, vanter og støvler. Skarpe børnehjerner, der tæller tallerkener og dækker bord. Stærke børneben, der kører løbecykler og gokarts på plads på legepladsen. Hverdagen i vuggestuer og børnehaver er fuld af rutiner, og rutinerne er fulde af læring, påpeger UCC-forsker og chefkonsulent Søren Smidt. De sidste fem år har han været involveret i en lang række forskellige projekter med fokus på pædagogiske rutiner.

"Rutiner er et meget stærkt læringsrum, som man med fordel kan sætte meget mere fokus på i dagtilbuddene. Jo mere bevidste pædagogerne er om, hvad vi gerne vil have, at børnene skal opleve og lære af rutinerne, jo bedre kan de udnytte dem," siger han.

En af grundene til, at de daglige rutiner sætter turbo på børnenes læring, er, at de er meningsfulde. Det er logisk og giver umiddelbart mening for børnene, at de fx skal dække bord, før de skal spise.

"Børn vil rigtig gerne være nyttige. Selv de yngste vil gerne bidrage og være nogen, som giver noget til fællesskabet og hinanden. Og alt det får man foræret med de pædagogiske rutiner," siger Søren Smidt.

Læs også: ["Børn er fulde af fantastiske spørgsmål"](#)

Når hverdag møder intentioner

Det sidste år har han og en kollega været ude i 15 forskellige institutioner og filme pædagogiske rutiner for at finde ud af, hvordan rutinerne er læringsrum for børnene og understøtter deres selvstændighed og gør dem selvhjulpne, handlekraftige og til deltagere i fællesskabet. Efterfølgende har Søren Smidt interviewet pædagogerne med udgangspunkt i filmene. Det kommer der mange fine refleksioner ud af. Det sker ofte, at de gode intentioner med rutinerne bliver indhentet af virkeligheden.

"Det er ikke altid, der er overensstemmelse mellem intention og praksis," siger han. Et eksempel på det er en situation i garderoben på en af optagelserne. Aftalen er, at en voksen skal være i garderoben, og en anden voksen skal være på legepladsen og tage imod børnene, så de bare kan gå ud, når de har fået overtøj på. Men den voksne, der har legepladstjansen, er forsinket. Derfor kommer børnene til at sidde og vente i deres flyverdragter indenfor i 10-15 minutter.

"Det er et godt eksempel på, at en godt gennemtænkt rutine kan lande anderledes, når den udføres," forklarer han.

Rullebord gennem rundkredsen

Et andet eksempel, hvor intention og virkelighed kolliderer, er også fra en garderobe. Her har børnene bredt flyverdragterne ud på hele gulvet og er i gang med at krybe i dem, men så kommer en voksen fra en anden stue og skal igennem gangarealet med et stort rullebord.

"Det forstyrrer jo hele seancen. Hvis det havde været en planlagt aktivitet, hvor børnene sad i rundkreds, ville man jo heller ikke mose igennem med et rullebord. Sådant episode viser, at arbejdet med rutiner ikke bare er en praktisk ting, man lige gennemfører. Situationerne skal have et pædagogisk mål, tænkes minutiøst igennem af personalet i fællesskab, og der skal være nogen til at udføre dem," siger han.

Det er helt bevidst, at Søren Smidt har arbejdet med video i rutineprojektet.

"Video er godt, fordi man kan filme en hel seance og få både helheden og detaljerne med. Det er nemmere at snakke med personalet om en film end om nogle observationer, man har gjort. Nogle gange er det svært som pædagogisk personale at se, hvad effekten og resultaterne af ens arbejde er. Det bliver tydeligt, når man arbejder med video. Vi kommer tættere på, hvad der er virkelighedens verden, og hvad der er intentionen," siger han.

Og video er i øvrigt også et redskab, som børnehaver og vuggestuer med fordel selv kan arbejde med.

"Det er afsindigt let at komme i gang med, fordi næsten alle jo har et videokamera på deres mobiltelefon," siger han.

Læs også: Den digitale daginstitution kræver sin pædagog

De laver jo ikke noget

For nogle år siden var der en overskrift på forsiden af Politiken, hvor budskabet var: 'der foregår ikke noget i vuggestuerne om eftermiddagen'. Den fik Søren Smidt til at trække på smilebåndet.

"Den vidner om en forståelse af læringsbegrebet som noget gammeldags og skoleagtigt. For nej, der er ikke mange planlagte voksenstyrede aktiviteter om eftermiddagen, men der er til gengæld et hav af pædagogiske rutiner. Det er ikke, fordi jeg på nogen måde er modstander af planlagte aktiviteter, men fokus bliver for ensidigt. De daglige rutiner med modtagelse, garderobe, måltider, toiletbesøg, bleskift og middagslur udgør både tids- og indholdsmæssigt en meget stor del af hverdagen for børnene. Derfor så jeg gerne, at vi satte endnu mere fokus på dem," forklarer han.

Det intense fokus på læring og læreplaner i børnehaver og vuggestuer fører let til, at man zoomer ind på de voksenplanlagte aktiviteter, der almindeligvis ligger om formiddagen.

"Læring foregår ikke kun i de planlagte aktiviteter. Vi argumenterer for, at man skal kigge på hverdagen som helhed. Det, synes jeg, vi forsømmer," siger Søren Smidt.

Rank rutineryggen

Der er god grund til at ranke den pædagogfaglige ryg, når man arbejder med rutiner.

"Der har måske været en opfattelse af, at rutiner er lavprestige. Jeg oplever ofte, at pædagoger bliver lettet over at blive bekræftet i at kunne kalde arbejdet med rutiner for pædagogik. For det er det i høj grad," siger han.

Men det kræver, at institutionerne arbejder bevidst med rutiner og satser på dem.

"Der er jo hele tiden en fare for, at man som voksen falder i fælden, at det er nemmere at gøre det selv. Jo mere rutinerne bliver set som en praktisk opgave, der skal løses, jo mere bliver børnene kørt ud på et sidespor, fordi det er nemmere at ordne tingene selv," forklarer Søren Smidt.

At feje alene

Han nævner et eksempel fra en institution, hvor børnene blev sendt ud efter eftermiddagsmaden, og så gik en pædagogmedhjælper og ryddede af efter måltidet og fejede.

"Her bliver tanken 'ud med jer, så ordner vi lige det her hurtigt'. Men hvis du ser det at rydde op efter måltidet som en pædagogisk foranstaltning og et læringsrum, så bliver det i stedet en pædagogisk mulighed for at sætte tre-fire-fem børn sammen om en fælles aktivitet med masser af muligheder for at bruge deres motorik, tale sammen og arbejde sammen," pointerer han og tilføjer, at en sådan tilgang til de forskellige rutiner kræver tilvænning.

"Det kræver en bevidst satsning på rutinerne, hvis man skal tænke et måltid eller en oprydning på den måde og ikke som noget, der bare skal afvikles eller ordnes hurtigt," siger han.

Søren Smidt pointerer, at gode lærerige rutiner ikke bare opstår af sig selv. De skal bygges op, satses på og konstant vedligeholdes.

"Af projektet kan vi se, at når børnene får indøvet rutinerne, kommer de i høj grad til at fungere af sig selv, som nogle processer børnene følger naturligt. Og det åbner op for samtaler med børnene, fordi man pludselig som voksen får sin hjerne, sin mund og sine hænder fri," siger han.

På den måde baner velfungerende rutiner med børnene i centrum nogle meget fine veje i forhold til inklusion, sprogindsatser osv.

"Hvis du fx tænker sprogstimulering ind i dagligdagens rutiner, kan du jo systematisk sørge for, at et barn udvikler sit sprog og kommer til at få samtaler med voksne om alt muligt i løbet af sådan en dag."